

VIERASLAJI- TALKOILIJAN OPAS

Tämä opas sisältää torjuntaohjeet kahdeksaan yleiseen vieraslajiin.

Jättipalsami
Komealupiini
Kurturuusu
Jättitattaret
Viitapihlaja-angervo
Kanadanpiisku
Jättiputket
Espanjansiruetana

TALKOOJÄRJESTELYT

Vieraslajitalkoiden suunnittelu kannattaa aloittaa selvittämällä sopiva kohde talkoiden järjestämiseen ja opettelemalla tunnistamaan vieraslajit. Lajintunnistukseen saat apua: vieraslajit.fi

Vieraslajien kitkentään tai kaivamiseen tarvitaan aina alueen maanomistajan tai haltijan lupa, joten ota yhteyttä maanomistajaan. Mikäli vieraslajiesiintymä on kaupungin hallitsemalla maa-alueella, ota yhteyttä yleisetalueet@tampere.fi.

Haitallisten vieraslajien torjuntavastuu on kiinteistön omistajalla tai haltijalla. Eli kaupunki voi torjua vieraslajeja hallinnoimiltaan maa-alueilta, mutta kaupungilta vuokratut tontit ja maa-alueet kuuluvat vuokralaisen huolenpidon piiriin.

Rautatiealueella, moottori- ja moottoriliikenneteillä tai muilla kaksiajorataisilla teillä liikkuminen on turvallisuussyistä kokonaan kielletty eli tällaisilla alueilla ei voi kerätä eikä torjua vieraslajeja.

Valitse talkoiden ajankohta ja torjuntamenetelmä siten, että vaikeasti hävitettävää kasvijätettä syntyy mahdollisimman vähän. Pääsääntöisesti torjuntatoimet kannattaa aloittaa ennen kasvin kukintaa ja kasvien ollessa vielä pieniä.

Vieraslajin hävittäminen vaatii usein, että torjuntatoimia toistetaan kasvukauden aikana ja jatketaan useamman vuoden ajan.

Pyri käsittelemään kasvijätettä mahdollisuuksien mukaan aina paikan päällä, jolloin jätteenkuljetustarve vähenee ja riski lajin leviämisestä muualle pienenee. Jos talkoot ovat kaupungin alueella, sovi tarvittaessa kasvijätteen nouto: ymparistonsuojelu@tampere.fi.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n Tampereen Tarastenjärven ja Nokian Koukkujärven jätekeskukset ottavat maksutta vastaan peräkärrykuormallisen (max. 2 kuutiota) vieraslajijätettä jätessäkkeihin pakattuna. Pienet määrät voi laittaa hyvin pakattuna sekajätteeseen.

Hanki tarvittavat talkoovälineet (esim. hyvät hanskat, viikate, lapiot, jätessäkit). Jos järjestät talkoot kaupungin alueella, talkoovälineitä voi lainata: ymparistonsuojelu@tampere.fi

Huolehdi tarvittavista vakuutuksista ja muista myös talkooväät.

Tiedota talkoista eri kanaviin hyvissä ajoin. Voit ehdottaa talkoita myös tapahtumakalentereihin, kuten tapahtumat.tampere.fi

Lisätietoja vieraslajeista, tunnistus- ja torjuntaohjeita: vieraslajit.fi

JÄTTIPALSAMI

TORJUNTA

Aloita torjunta ennen kukintaa ja siementen kypsymistä.

Jos siemenet ovat jo ehtineet muodostua, älä koske kasveihin, sillä siemenkodat poksahtavat kosketuksesta, mikä edistää siementen leviämistä uusille alueille.

Kuva: Teija Ahonen

Jättipalsamin kukinto ja siemenkodat

Jättipalsami
leviää
siemenestä.

Kuva: Teija Ahonen

Jättipalsami ennen kukintaa

Revi jättipalsami käsin maasta juurineen. Kitkentää on hyvä toistaa muutaman kerran kasvukauden aikana.

Työvarusteeksi käyvät tavalliset puutarhakäsineet.

Laajat esiintymät voidaan myös niittää. Toista niitto muutaman kerran kasvukaudessa.

TAMPERE.
FINLAND

Jättipalsamin hävittäminen kokonaan vaatii, että kitkentää tai niittoa jatketaan noin viiden vuoden ajan.

JÄTTEENKÄSITTELY

Jätä kasvi kompostoitumaan kitkentäpaikalle (maanomistajan luvalla), murskaa varret tallomalla tai taittamalla juuren yläpuolelta.

Tee pieniä kasoja, älä kuljeta kitkentäjätettä pitkiä matkoja.

Kuva: Teija Ahonen

Jättipalsami pienenä

KOMEALUPIINI

TORJUNTA

Jos lupiineja on kasvupaikalla vähän, ne voidaan kaivaa juurineen ylös maasta.

Laajat kasvustot voidaan niittää. Säännöllinen niittäminen (2–4 kertaa kasvukauden aikana) estää siementen muodostumisen ja kasvustojen leviämisen.

Kuva: Teija Ahonen

Lupiini ennen kukintaa

Komealupiini
leviää
siemenistä
ja juurista.

Kuva: Teija Ahonen

Ensimmäinen niitto kannattaa tehdä alkukesästä parhaaseen kukinta-aikaan, ennen kuin siemenpalot ovat ehtineet muodostua.

Jos siemenet ovat jo ehtineet muodostua, älä enää niitä, sillä niittäminen saattaa levittää siemeniä lähiympäristöön.

JÄTTEENKÄSITTELY

Niittojätteen voi maanomistajan luvalla jättää maatumaan paikoilleen tai kotipihalla laittaa kompostiin, jos siinä ei ole kypsiä siemeniä.

Juuret laitetaan joko sekajätteeseen tai kotipihalla juuret voi kuivattaa aurinkoisella paikalla esim. pressun päällä, minkä jälkeen ne on mahdollista kompostoida.

Kuva: Teija Ahonen

Siemenpalko

KURTTURUUSU

TAMPERE.
FINLAND

TORJUNTA

Torjuntatoimet on hyvä aloittaa ennen kiulukoiden muodostumista.

Torjunta on helpointa pensaiden ollessa vielä pieniä.

Käytä tukevia suojakäsineitä.

Kuva: Teija Ahonen

Kurtturuusun kukinnossa on viisi terälehteä

Kurtturuusu leviää juurista ja siemenistä.

Kuva: Teija Ahonen

Kurtturuusun kiulukka

Leikkaa pensas esim. oksasaksilla tai raivaussahalla tyveä myöten alas.

Näännytysmenetelmässä pensaahan kaikki uudet, vihreät versot katkaistaan muutaman kerran kasvukauden aikana, mitä toistetaan useamman vuoden ajan. Hiljalleen pensas näivettyy kokonaan hengiltä.

Pienet yksilöt voidaan kiskoa maasta irti juurineen.

Mikäli kiulukoita on ehtinyt muodostua, poista ne ja hävitä poltettavana sekajätteenä.

JÄTTEENKÄSITTELY

Kurtturuusu ei leviä lehdistä tai varsista, joten ne voidaan jättää paikoilleen maatumaan (maanomistajan luvalla) tai kompostoida. Oksat ja rangat voi vaihtoehtoisesti myös hakettaa.

Jos kasvi on poistettu juurineen, juurakot ja juurakon palaset tulee seuloa pois maan aineksen seasta ja hävittää poltettava sekajätteenä.

Kuva: Teija Ahonen

Kurtturuusun varret ovat tiheäpiikkiset. Piikit ovat suorita ja vaihtelevan kokoisia.

JÄTTITATTARET

Jättitattaret
leviävät
juuresta.

TORJUNTA

Aloita torjuntatoimet aikaisin keväällä, jolloin torjunta on helpompaa ja hävitettävää kasvijätettä syntyy vähemmän.

Juurakon kasvuvoimaa voi heikentää katkaisemalla kasvusto alas muutamia kertoja kasvukauden aikana useamman vuoden ajan.

Alasleikattu kasvusto voidaan myös peittää mustalla muovilla 3-4 vuoden ajaksi.

Kasvin ollessa vielä pieni, voi taimet kiskoa käsin maasta juurineen.

Kuva: Teija Ahonen

Jättitattarilla on
bambumainen varsi

Kuva: Teija Ahonen

Kuva: Teija Ahonen

JÄTTEENKÄSITTELY

Kasvijätteen käsittelyssä on oltava erityisen huolellinen, ettei maavarren ja juuren palasia sisältävää maa-ainesta siirretä uusille alueille.

Kasvi ei leviä varsista eikä lehdistä, joten ne voidaan jättää paikoilleen maatumaan maanomistajan luvalla.

Juuren osia tai juurakoita ei pidä laittaa kompostiin.

Jos kasvi on poistettu juurineen, juurakot ja juurakon palaset tulee seuloa pois maa-aineksen seasta ja hävittää poltettava sekajätteenä.

VIITAPIHLAJA-ANGERVO

TORJUNTA

Aloita torjuntatoimet ennen kasvin kukintaa.

Leikkaa kasvi maata myöten alas. Leikkaaminen on hyvä toistaa muutaman kerran kasvukauden aikana useamman vuoden ajan.

Hävittämisen tehostamiseksi juurakoita voidaan myös kaivaa ylös.

Kuva:
vieraslajit.fi
Jouko Rikkinen,
CC-BY-NC-4.0

Viitapihlaja-angervo kukkii valkoisin huiskilokukinnoin heinä-elokuussa.

Viitapihlaja-angervo leviää juuresta ja siemenistä.

Kuva: vieraslajit.fi, Johanna Kolehmainen CC-BY-NC-SA-4.0

Viitapihlaja-angervon suurikokoiset lehdet muistuttavat pihlajan lehtiä.

JÄTTEENKÄSITTELY

Jos kasvi on poistettu juurineen, juurakot ja juurakon palaset tulee seuloa pois maa-aineksen seasta ja hävittää polttokelpoisena sekajätteenä.

Kasvi ei leviä lehdistä tai varsista, joten ne voidaan jättää paikoilleen maatumaan (maanomistajan luvalla) tai kompostoida. Oksat ja rangat voi vaihtoehtoisesti myös hakettaa.

KANADANPIISKU

Sama torjuntaohje sopii myös muille pohjoisamerikkalaisille piiskulajeille kuten isopiiskulle ja korkeapiiskulle.

TORJUNTA

Aloita torjuntatoimet ennen kasvin kukintaa.

Niitä kasvustot kaksi kertaa vuodessa (kesä- ja elokuussa) useamman vuoden ajan.

Kanadanpiiskun voi hävittää myös kaivamalla kasvit ylös juurineen ja huolehtimalla ettei maahan jää juurakon kappaleita.

Piiskut leviävät siemenistä ja juurista.

Kuva: Vieraslajit.fi, Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0

Kuva: Vieraslajit.fi, Jouko Rikkinen, CC-BY-NC-4.0

JÄTTEENKÄSITTELY

Juurakot, juuren palaset ja siemeniä sisältävät kasvinosat tulee hävittää sekajätteenä.

Niittojäte, jossa ei ole siemeniä, voidaan jättää paikoilleen maatumaan (maanomistajan luvalla) tai kompostoida.

JÄTTIPUTKET

Kaupunki torjuu jättiputket kaupungin hallinnoimilta alueilta. Voit ilmoittaa havainnosta ymparistonsuojelu@tamper.fi

TORJUNTA

Yksittäisiä jättiputkiyksilöitä voi torjua katkaisemalla pääjuuri pistolapiolla 10–20 cm syvyydestä tai kaivamalla juuri kokonaan maasta.

Kasvin elinvoimaa voidaan heikentää niittämällä kasvusto muutaman kerran kasvukauden aikana. Niittäminen on helpointa ja turvallisinta tehdä, kun kasvusto on matalaa. Huomioi, että niittäessä kasvinestettä roiskuu helposti.

SUOJAVARUSTEET

Jättiputkien kasvineste voi aiheuttaa palovamman kaltaisia voimakkaita iho-oireita, joten suojaa silmät ja iho vaatetuksella, joka ei päästä kasvinestettä läpi.

- ✓ Nestettä pidättävät, pitkävartiset ja kestävät suojakäsineet
- ✓ paksut housut
- ✓ hupullinen takki
- ✓ kumisaappaat
- ✓ suojalasit tai visiiri

Jos kasvinestettä pääsee iholle tai silmiin, huuhtele ne välittömästi runsaalla vedellä ja suojaa iho valolta.

Jättiputket leviävät siemenistä.

Kuva: Teija Ahonen

Kasvusto voidaan myös peittää paksulla valoa läpäisemättömällä muovilla.

Kukinnon katkaisulla voi estää uusien siementen kehittymisen ja varisemisen maahan. Kukinnon poisto tulisi ajoittaa siten, että kukinnot ovat jo hieman ruskeita, jolloin ne eivät ehdi kukkia enää uudelleen.

Torjuntaa on jatkettava useamman vuoden ajan.

Jos torjuntatoimia ei ole mahdollista tehdä itse, kutsu ammattilainen tekemään torjunta.

TAMPERE.
FINLAND

JÄTTEENKÄSITTELY

Siemenettömät kasvin osat, kuten lehdet ja varret, voi jättää paikalleen maatumaan (maanomistajan luvalla) tai kompostoida.

Siemenet ja niitä sisältävät kukinnot tulee hävittää polttokelpoisena sekajätteenä.

Kuva: Teija Ahonen

Jättiputki pienenä

ESPANJANSIRUETANA

KERÄÄMINEN

Käsitellessäsi etanoita käytä kertakäyttökäsineitä infektoriskin (listeria, E.coli) vuoksi. Kerätessä voit käyttää apuna myös esimerkiksi grillipihtejä.

Keräämistä voi tehostaa laittamalla maahan kosteutta kerääviä lautoja tai juuttisäkkejä, joiden alle etanat kerääntyvät.

Espanjansiruetanalla on jalan reunassa mustia pystyjuovia.

Espanjansiruetanalla on hengitysaukko kilven oikealla puolella keskiosassa.

LOPETTAMINEN

Tehokkaita ja suositeltavia lopetustapoja ovat:

Etanoiden päälle voi kaataa runsaasti (vähintään kaksinkertainen määrä) kiehuvaa vettä.

Etanat voidaan lopettaa pudottamalla ne yksitellen kiehuvaan veteen. Veden tulee kiehua voimakkaasti koko ajan.

Etanan pään leikkaaminen saksilla sarvien välistä pitkittäin, jolloin pään hermoringas menee poikki. Älä leikkaa etanoita poikittain.

Etanan pään murskaaminen riittävällä voimalla esim. kivellä kovalla alustalla niin, että isku on mahdollisimman tehokas.

JÄTTEENKÄSITTELY

Hävitä kuolleet etanat hyvin pakattuna polttokelpoisena sekajätteenä.

Älä sekoita espanjansiruetanaa kuvassa olevaan ukkoetanaan, jota ei saa hävittää.

VIERASLAJI- TALKOILIJAN MUISTILISTA

- Kohteen valinta, lajintunnistus
- Lupa maanomistajalta
- Lajiin soveltuva torjuntamenetelmä,
talkoiden oikea ajankohta, torjunnan toisto
- Talkoovälineet
- Jätteenkäsittely
- Vakuutukset, eväät
- Tiedottaminen mm. some